

הקדושה הנוהגים דור אחר דור כעיקר  
דינא דגמרא וראשונים וטושו"ע להדליק  
כל אחד נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ  
בתוך עששית של זכוכית.

באמצע דבריו הוא כותב שם דאנשי  
ירושלים שקצתם מדליקין בחוץ ממש זה  
נגד כל הראשונים והאחרונים, ובסוף  
דבריו מגיע למסקנא שאלו המדליקים נר  
חנוכה בחוץ בזה"ז מיחזי כיוהרא, ולכן  
אף אם היותי בטוח שאין דברים אלו רק  
פליטת קולמוס גרידא, בכל זאת לכבוד  
המצוה החביבה הזאת אמרתי לא אחשה  
ולא אשקוט עד יצא כנוגה צדקה, ואף  
שאינני עוסק כעת בענין, מ"מ אסכם  
בקיצור את הדברים שנאמרו בדין זה ע"י  
רבותינו הראשונים לשם בירור הלכה זו  
בקצירת האומר.

הנה כל גדולי הראשונים שכל בית  
ישראל נשען עליהם העתיקו בספריהם  
דינא דגמרא דמדליק על פתח ביתו  
מבחוץ והן המה הרי"ף והרמב"ם  
והרא"ש והטושו"ע להלכה בסי' תרע"א  
סעי' ה', ומחלוקת הראשונים היא רק  
כשיש חצר לפני פתח הבית אם להדליק  
על פתח הבית או על פתח החצר, וגם בזה  
פסק השו"ע שם להדליק על פתח החצר,  
ויעו"ש באה"ל ד"ה פתח וערוה"ש סעי'  
י"ט וכ' ואכמ"ל. ומשמע דס"ל דדין זה  
נוהג גם בזה"ז במקום שאפשר, ובמקום  
שאין הנסיבות מרשות את זה הרי זה

ויכוין לפטור בהמוציא וכביאור הלכה  
בסי' קס"ח סעי' ח' ד"ה טעונים, בסופו  
משם החי"א, ואם לא כיוון בהמוציא  
יאכל כך, אך אם העיסה נילווה ברוב  
שמן או סוכר וביצים נגד המים שבעיסה  
או אפילו לא כך רק המילוי הוא מילוי  
בכמות וניכר, אז מעיקר הדין הוא ג"כ  
כנ"ל והירא שמים יכול לאכול עד שיעור  
קביעות סעודה (של ג' וד' ביצים) חוץ  
לסעודה ולברך מזונות אך אם רוצה  
לאכול יותר צריך לאכול בתוך הסעודה  
דוקא, ולפטור לכתחלה בהמוציא.

ואסיים בזה בברכה למחבר הנכ' נ"י  
שיוסיף ויוציא כדוגמת זה גם בשאר  
הילכתות, כי דבריו בספר זה חשובים  
מאד אם לפסק ואם לפחות לעורר שיש  
בנדון ההוא הסתפקות.

ובאתי עה"ח יום הנ"ל  
לכבוד מדקדקי הלכה באהבה ויראה  
שריה דבליצקי

### בדיני מקום ההדלקה

### מאמר בענין הדלקת נר חנוכה בחוץ בזמן הזה

תשל"א

במוריה גליון ניסן-אייר תשל"א (וכ"ה)  
בקובץ המועדים מוריה, חנוכה עמ'  
קכ"ה) התפרסם מאת רב גאון אחד  
שליט"א מאמר בשם הדלקת נר חנוכה  
בחוץ בזמן הזה, ובו דברים תמוהים מאד  
נגד כל אלו המדקדקים במצוות בארצנו



נכלל בדין של "יובסכנה מניחו על שלחנו" שדין זה כולל בתוכו את כל הנסיבות שלא מאפשרות את קיום המצוה בשלימותה, ולהדיא כתב כן ג"כ הריב"ש הו"ד בב"י סי' תרע"א דלכך מדליקין בביהכ"ס לפרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולים לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד העכו"ם תקיפה וכו', ומשמע דס"ל דעיקר האי דינא להדליק בחוץ קאי גם בזה"ז אלא דאריה דעכו"ם ושאר מניעות הוא דרביע עליה.

והנה הגה"מ מאמר הנ"ל הביא ראייה ממסכת סופרים פ"כ ששם איתא דמניח נר חנוכה בפתח הסמוך לר"ה שתהא מזוזה מימין וכו', ושם לא הוזכר תיבת מבחוץ כדהוזכר בגמרא שבת, ומזה למד דנשתנה אח"כ הדין לבלתי להיות חייב להדליק בחוץ. ובמחכתי"ה דבר זה מעולם לא עלה על לב מסי' סופרים הנ"ל, ופשוט כביעא בכותחא שגם המ"ס ס"ל להדליק מבחוץ, ולרוב פשיטותו לא הוצרך להזכיר זה כי כל עיקר ההדלקה על הפתח מבפנים הוא רק נעשה ונוצר אח"כ מחמת הגלות שאי אפשר היה להדליק מבחוץ כנ"ל ורצו עכ"פ להשאיר יד ושם לדין זה והנהיגו איפוא להדליק על פתח ביתו מבפנים בכדי לקיים עכ"פ את ההידור של מזוזה מימין וכו' וגם להשאיר בשעת הכושר את הדלת מעט פתוחה בכדי שיתראו הנרות לעוברי

הרחוב, ואח"כ גם זה התבטל והדליקו בפנים ממש וכמ"ש גם המ"ב בס"ס תרע"א שבזמן הטור היו מדליקין אצל פתח הבית מבפנים וכו' משא"כ עכשיו שמדליקין בפנים ממש וכו'. ומזה תראה דכל מה שכתב הטור ועוד שמדליקים בפנים אצל הפתח לאו דינא אתו לאשמיענו אלא שכך היתה המציאות בימיו אבל מעולם לא כיוון המ"ס לומר אחרת מהגמרא. ועוד דהעיקר מה שחידש לן המ"ס הוא הטעם של להדליק הנ"ח משמאל והמזוזה מימין שהטעם של דין זה לא התבאר בגמרא.

ולמעשה ראינו שבכל זמן הגלות היו כולם מדליקים בפנים, וגם במקום שהנסיבות מרשות להדליק בחוץ. וכבר תמה ע"ז האו"ז בס"י שכ"ג, ובתקופה האחרונה הנימוקי אור"ח להאדמו"ר ממונקאטש בס"י תרע"א, והערוה"ש שם סעי' כ"ד, ומועדים וזמנים ח"א סי' פ"ו וח"ב סי' ג"ם (א"ה, ובמהדו' תשל"ג ח"ב סי' ק"מ), וגם הגה"מ בספרו דבר יהושע סי' מ'. ומדבריהם יוצא שכנראה התקבל הדבר לדבר מוסכם שהכל נקרא מפני הסכנה, יעו"ש בדבריהם ובהסברתם.

ולעני"ד יש גם סמך מדעת כמה ראשונים הלא הם הרי"ו בפירושא דמבחוץ, ובעל העיטור ושבלי הלקט והתניא והאהל מועד שמהם יש ללמוד זכות גם על המדליקים בפנים בארצנו



שכתב הגה"מ מאמר הנ"ל שכאילו רק הרבנים בירושלים נהגו כן בעצמם ולא הורו בזה לאחרים, דאין הדברים כנים ולא סיימוהו קמיה, אלא דכולם נהגו כן כאמור.

גם גדולי הרבנים מדי עלותם אל הקדש פנימה התחילו לנהוג כן כמו שראינו בדור הזה את מנהגו של הגאון הק' ר' יצחק זאב מבריסק והגאון החזון איש זצ"ל שנהגו כן כאן, הגם שבחז"ל בודאי לא נהגו כן, והגה"ק מבריסק עוד עשה כל מיני טצדקי בכדי לקיים דבר זה גם בימי ההאפלה בזמן המלחמה העולמית, והיה מחפה החנוכיה בנייר כחול כמו שראיתי בעיני.

וכן נהגו המדקדקים בת"א ויפו ועל צבאם מו"ר הגה"צ ר' יוסף צבי הלוי זצ"ל אב"ד דת"א במשך כששים שנה, וליוהרא לא חיישינן, וכבר כתב הגר"ח מוואלאזין זצ"ל באורחות חיים כתר ראש אות ט"ו בענין לבישת תפילין כל היום וז"ל, וליוהרא לא חיישינן והלואי שגם הרואים יעשו כן ואמר בשם רבו הגר"א ז"ל דבזה"ז אינו שייך יוהרא, ואדרבה נכון לפרסם, והרוצה להתנהג בפרישות יפרסם שרצונו לפרוש ולהצטדק וכי' ע"כ, וכ"ש בנד"ד שהעושה כן הרי עושה כמעיקר הדין.

ובדרך כלל יש לנו לדעת כי עיקר קיום התורה ומצוות הוא דוקא בארצנו

הקדושה אשר אין כאן בס"ד שום טעם מכל הטעמים למניעת ההדלקה בחוץ כדינא, ואע"פ כן הרי רוב רובם מדליקים בפנים.

אבל מעיקר דינא דגמרא וגדולי הראשונים והטושו"ע בודאי שבארה"ק יש להדליק בחוץ ממש כעיקר דינא דגמרא כי אין כאן שום טעם למניעת הדבר הזה, וראוי מאד לעשות לדבר הזה תעמולה להחזיר עטרת מצוה זו ליושנה. ובאמת אנו רואים שמדי שנה בשנה מתרבים מקרב המדקדקים במצוות חדשים לבקרים המתחילים להדליק מבחוץ. והראשונים כנראה שהתחילו להחזיר עטרת מצוה זו ליושנה הם היו תלמידי הגר"א שמדי עלותם ארצה בהתחלת יסוד הישוב, והיו ביניהם גאוני עולם כידוע ראו כנראה שיש כאן אפשרות להחזיר עטרת מצוה זו ליושנה ולקיימה כעיקר דינא דגמרא, דזה היה הלא ג"כ דרך רבנו הגר"א להחזיר ליושנם מצוות שנשתכחו פרטיהם משום מה בהמשך הזמן, כקריאת המגילות בציבור בברכה, לבישת תפילין כל היום ועוד ועוד, ולכן החזירו הם גם מצוה זו ליושנה לקיימה כעיקר דינא להדליק על פתח ביתם מבחוץ בתוך עשית של זכוכית, ונהגו ונוהגים כן כל המדקדקים במצוות מקרב האשכנזים הפרושים בין רבנים ת"ח או בעלי בתים בירושלים ניה"ק וביתר ערי הארץ, ודלא כמו

מאוחר מדי. אותו הדבר לגבי קיום תפילת ותיקין עם הנה"ח ולגבי סוף זמן קרי"ש בקיץ, וסוף זמן התעניות בקיץ שאינם מאוחרים מדי, ומבחינת האקלים האפשרות לקיים מצות סוכה כהלכתה על צד היותר טוב לרבות שינה בסוכה, וכמו כן הזמן של קצירת המצה השמורה אינו זמן גשמים וכו', וגם מצות נר חנוכה שאפשר לקיימה על צד היותר טוב ברשות הרבים ואין מכלים דבר.

נתאר לעצמנו מה נחמד ונעים היה המראה לו באמת בכל ערי ומושבות ארה"ק היו מתנוצצים על פתחי הבתים והחצרות נרות חנוכה אחת מהן לא נעדרה, ואיזה רוח קדושה וחיבוב תורה ומצוות היה הדבר משרה על כולם. **נקוה ליום שבו יתקיימו דברי הקב"ה ביד נביאו ירמיה (לב, לט) ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי כל הימים לטוב להם ולבניהם אחריהם. אמן כן יהי רצון.**

ולשלימות המאמר הנני מעתיק כאן את דברי הגה"צ ר' יעקב דיאוווסקי זצ"ל מירושלים בספרו החזקת התורה מה שכתב בענין זה (עמ' נ"ד) וז"ל, הנה פעיה"ק ירושלים תובב"א נוהגים המדקדקים במצוות להניח נרות חנוכה אצל פתח ביתם מבחוץ על הכותל מצד שמאל הפתח בטפח הסמוך לפתח בתוך עשית כדי שלא תכבה אותם הרוח וכן

הקדושה וכאן אפשר בעזה"י לקיים כל המצוות הנוהגות בזה"י כראוי מן המובחר עם כל פרטיהם, כי כפי הנראה בחוש הרי כל הנתונים מסייעים לקיום המצוות בהידורם, **ועל כן עלינו להתנער ממידת מצות אנשים מלומדה שלצערנו נשתרשה עמוק עמוק בתוכנו ולבחון את כל מעשינו לא לפי מידת קיומם בארצות הגולה אלא כפי רצון ה' לקיומם המלא.** ולדוגמא היעלה על הדעת להתבטל כאן באקלים הנוח והטוב ממצוה דאורייתא של שינה בסוכה רק משום שבארצות הצפון הקרות היתה מצוה זו כמעט לנמנעת לרוב המון ישראל.

אותו הדבר הוא גם לגבי מצוה זו של הדלקת נר חנוכה שכאן בארה"ק אפשר לקיימה בכל פרטי הדקדוקים כדינא דגמרא. וידועים דברי הרמב"ן בפ' אחרי כי עיקר כל המצוות ליושבים בארץ ה' וקיומן בגלות הוא רק כדי שלא יהיו חדשים עלינו כשנחזור לארץ, ע"כ. וכן הוא מאמר הכתוב ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים ירשו בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו, וחוצ' מהמצוות המיוחדות הנוהגות בארץ כמצוות השביעית והתרו"מ וכו', הרי גם לגבי המצוות הכלליות האפשרויות לקיימן נוחות יותר בארץ מאשר בחו"ל, ראשית כל מבחינת הזמנים הנוחים למשל לכניסת השבת ויציאתה במשך כל תקופות השנה לא מוקדם מדי ולא



הוא עיקר המצוה של נר חנוכה וראוי לכל יושבי ארץ הקודש בין בעיירות ובין במושבות לנהוג כן לעשות המצוה כתיקונה ועדיף יותר להדליק כן מלהדליק בתוך הבית אפילו על מנורה של זהב דכל ההדלקה בתוך הבית הוא רק מפני הגלות ששרויים בין האומות וכמו שכתב הב"י בשם הריב"ש בס"י תרע"א, וז"ל, שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד האומות וכו', עכ"ל, מה שאין כן בארצנו הקדושה יכולים לעשות המצוה כתיקונה ולמה נתרשל בזה והלא לא ניתנה לנו ארץ הקודש רק כדי לקיים התורה ומצוותיה וכדאיתא בירושלמי דברכות וילפינן לה מקרא ויתן להם ארצות גויים בעבור ישמרו חוקיו וכו' ואם כן פשיטא דבארץ הקודש צריך מאד להיות מדקדק במצוות ולקיימם בכל פרטיהם ודקדוקיהם, וע"י אור המצוה של נרות חנוכה נזכה לראות במפלתן של שונאי ישראל ונזכה לבנין בית המקדש אורו של עולם ורמוז כל זה בדברי חז"ל שאמרו משתשקע החמה עד דכליא רגלא דתרמודאי וכו' דהנה איתא ביבמות י"ז עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חרבה תרמוד וזהו שרמוז דמצותה של נר חנוכה תמשך עד דכליא רגלא דתרמודאי ויתמו שונאי ישראל ויבנה המקדש בב"א וכן יהי רצון עכ"ד.

ויעויין ג"כ בספר דברי מאיר להג"מ ר"מ קפלן שליט"א (ע' רנ"ו) וז"ל יוצא לפי זה שאין כיום שום היתר להדליק מבפנים מכיון שכל הרחוב הם של יהודים ונהנים מן המצוה ולא מקפידים אדרבה שמחים בזה, ואולי לא ניתן רשות להדליק בפנים על ימי שלום כאלו וצ"ע, עכ"ד. וע"ע בקובץ העמק שנת תשל"ח במאמרו הנחמד של ידידנו הרב הגאון ר' אברהם יצחק האפמאן שליט"א בענין החיוב של הדלקת נרות בחוץ בזמן הזה כדינא דגמרא וכדעת הראשונים והטושו"ע. וע"ע בחזון עובדיה חנוכה עמ' ל"ז-ל"ח.

### **בענין מקום הדלקת נרות חנוכה בזמן הזה לדעת רבנו האריז"ל**

בס"ד כ' טבת תשע"ד

הנה רבים מתחבטים בדעת רבנו האריז"ל בזה ע"פ מה שכתב בשער הכוונות (חנוכה ריש דרוש א') וז"ל, בענין חנוכה סדר הדלקת הנרות היה נוהג כנוסח הכתוב בבית יוסף ז"ל על הטורים וגם בספר שולחן ערוך והוא כי בלילה הא' ידליק הנר שבצד ימינו שהוא היותר רחוק מן הפתח מכל ז' נרות, ובליל ב' ידליק נר הב' לו שהוא יותר סמוך אל הפתח יותר מן הא' ואח"כ יפנה אל ימין וידליק הנר הא', וכעד"ז כל שאר הלילות עד שנמצא כי בלילה האחרונה מדליק הנר שבצד שמאלו שהוא הנר היותר



קרוב וסמוך אל הפתח ומתחיל בו ונפנה לצד ימינו הקרוב קרוב קודם, ונמצא כי הנר הא' מכולם שהוא בצד ימין המדליק נדלק אחרון בלילה אחרונה. עכ"ל.

הנה כל זה ודאי מיירי כשמדליקין בפנים דהרי כשמדליקין בחוץ נר השמאל הוא הרחוק מהפתח ונר הימיני הוא הסמוך לפתח. וכ"ה בסידור הרש"ש. ובזה רבים טוענים כאילו דעת רבותינו האריז"ל והרש"ש ז"ל להדליק בזמן הזה בפנים ולא בחוץ, ורבים מתחבטים למה נקטו כן ולא כעיקר הדין להדליק בחוץ שלא בשעת הסכנה.

אך האמת דכל הבנה זו בטעות יסודה ואין לה שום קיום להלכה למעשה, דרבינו האריז"ל והרש"ש זיע"א מעולם לא קבעו שיש להדליק בפנים ולא בחוץ, אלא דכיון דבזמנם עדיין נהגו בכל צפת ובכל אר"י להדליק בפנים, וכן עשו כל גדולי ישראל זיע"א בזמנו כמנהג חו"ל להדליק בפנים ולא בחוץ מכל הטעמים שנתבארו בספרי הפוסקים שגם אז היה שייך באר"י [משא"כ בזמננו], לכן נקטו סדר הכוונות ע"פ ההדלקה בפנים, אבל בודאי שכיום שאישתני למעליותא בכל ארץ ישראל ואפשר להדליק בחוץ כעיקר דינא דגמ', בודאי ובודאי שכל סדר הכוונות יעלו ויכוונו ג"כ כסדר המדליקין בחוץ. כי האריז"ל גילה לנו רק כטפח קטן מכל סדרי הכוונות, וכיון דבזמנו

הדליקו כולם בפנים, לכן גילה לנו הכוונות הנעשים בשמים כשמדליקים בפנים, ובודאי שלמדליקין בחוץ הכוונות משתנות, אך לא גילו לנו כל זה, כי זה לא היה מעשי אז, כאמור.

וכן מצינו כעין זה לעניני כוונות מצוות הפורים דמתל"א ומשל"מ ומגילה, דהכוונות משתנות כפי זמן קיום המצוות של פורים, דיש לנו בפרע"ח שני סדרים שאינם מתאימים זה לזה. וביארנו בזה כי כל סדר הוא לזמן אחר, אם מקיימים בבקר או בצהרים. דלפי הפרע"ח הסדר מתל"א משל"מ ומגילה, דיסוד דאבא מתחיל להכנס בנוק' ויוצאים הארות נה"י שלו דרך היסוד וניתנים לחו"ב שבה וזה מתל"א. וממשיך להכנס וכשמגיע לת"ת שבה יוצאים הארות מיסודו לת"ת שבה ומת"ת שבה ליסוד שבה וזהו ענין משל"מ, ואח"כ ממשיך ובוקע יסוד שלה ומתגלה וזהו בקריאת מגילה, ואנו מקיימים מגילה משל"מ ומתל"א ומחזקים ההארות ההם שהם כבר בה לפני המגילה כמובן. וכל זה הוא כשמקיימים כשהזו"ן עדיין אח' באח' שאז יסוד דאבא בנוק'.

ואם מקיימים מתל"א ומשל"מ בשעת סעודה כשהם כבר פב"פ ויסודות דאז"א בתוך ז"א, אז מתל"א נה"י דאמא לנ"ה דז"א, ומשל"מ יסוד דאבא ליסוד דז"א. [וע"ע מה שביארתי בזה בס"ד במכתבי



בריש ספר דרושי הפורים על שעה"כ  
לידידי הגייר משה בצרי שליט"א (בדי"ה  
והנה), ובספרי זה השלחן ח"ב ס"י תרצ"ד  
ס"א, ועוד בכת"י ואכמ"ל.

הרי רואים אנחנו דבאותן מצוות יש  
שני סוגי כוונות, דהיינו לכל זמן וזמן.

וכן ע"ז הדרך לגבי נרות חנוכה שיש  
כוונות שנתגלו לנו למדליקים בפנים,  
ובודאי שיש כוונות אחרות שלא נתגלו  
לנו למדליקין בחוץ. [א"ה, וכע"ז כתב  
בשו"ת חת"ס ח"א ס"י טו (הב')  
דהאריז"ל סידר כוונות הסידור ע"פ  
נוסח ספרד, ואילו היה נמצא באשכנז  
איש כמוהו היה מסדר כיוצא בזה בנוסח  
אשכנז ע"ש].

ועל כן מה שפרסמתי ברבים מלפני  
הרבה שנים בס' ארבעה ספרים נפתחים<sup>4</sup>

---

<sup>4</sup> א"ה העתקנו הדברים (מהדו' תשל"ח עמ'  
כז) וז"ל, גם בזה"ז באר"י צריכים להדליק  
בחוץ כדינא דגמרא ודלא כמי שכתב נגד זה  
דדבריו בטלין ומבוטלין לא שרירין ולא  
קיימין (כמו שכתבתי להשיב על דבריו  
בקובץ מוריה סיון תמוז תשל"א, ונדפס שוב  
בספר קובץ המועדים חנוכה עמ' קלב), ועדיף  
יותר להדליק כן מלהדליק בתוך הבית אפילו  
על מנורה של זהב (זה השלחן ח"ג עמ' סד).  
ומי שכותב דעפ"י האריז"ל צריכים להדליק  
בפנים, שקר ענה באחיו וממעית כבוד ויקר  
חכמת הקבלה ונותן חרב וחנית בידי כמה  
מהנקראים חכמים בעיניהם השונאים חכמה  
זו תכלית שנאה וממלאים פיהם שחוק עליה,  
ורחמנא לישזבן מדעות משובשות אלו.

ובמאמרי משנת תשל"א (הנדפס בסימן  
הקודם) דאין שום יסוד ע"פ הקבלה  
לקבוע כיום להדליק בפנים ע"ש, וכמה  
השיגו עלי מדברי השעה"כ הנ"ל (עיי' ס'  
מעייני ישראל עמ' ס', ועוד<sup>5</sup>), הנה  
במחכ"ת לא הבינו והשכילו בזה, והאמת  
כמו שביארנו בס"ד, וח"ו להוציא לעז  
כיום שהמדליקין בחוץ הם נגד רבינו  
האריז"ל, לא יקום ולא יהיה, ועיי"ש עוד  
בדברינו ואכמ"ל.

(ודרך אגב, מ"ש בספר קהלות יעקב  
ברכות ס"י כט להביא ראיה מהירושלמי  
תרומות פ"א הלכה ה' (נח:) שאם התירו  
איזה דבר מחמת סכנה אין הדבר נאסר  
שוב מחמת עצמו אפילו כשחלפה הסכנה,  
לכאורה היה נראה דירושלמי זה הוא  
באמת מקור לסברת בעל העיטור והשבלי  
הלקט והתניא והאהל מועד, דס"ל  
להלכה דבזה"ז אין חיוב להדליק נ"ח  
מבחוץ, אף דליכא כעת סכנה, וכתבו  
הטעם כיון דבטלו אז מחמת סכנה,  
בטלוה, ודלא כפשטות לשון הרמב"ם

---

<sup>5</sup> א"ה, וע"ע בשו"ת תשובות והנהגות ח"ה  
ס"י רכז (ד"ה אמנם יש) דיש מהמקובלים  
שפירשו שגם בחנוכה ראוי ע"פ הסוד  
להדליק היום בפנים, שהשכינה היום  
בהסתר, ולכן לדעתם לא ביטלו ונשאר כן  
ע"ש. ולמה שנתבאר אין לזה שום מקור ע"פ  
האריז"ל. וע"ע בספרו מוע"ז ח"ו ס"י פ"ה  
בדעת האריז"ל. ובשו"ת אז נדברו ח"ז ס"י  
סח.

והטושו"ע ופשטות לי הריב"ש בב"י בסי  
תרע"א שם, דמשמע מהם דבהעדר סכנה  
חוזר הדין לעיקרו. [א"ה, אך כבר העירו  
טובא דהוא פלוגתא בירושלמי פ"ד ה"ב  
ר' ירמיה ור' יוסי, ור' ירמיה לית ליה  
האי סברא כלל והלכה כמותו, עיין בדרך  
אמונה ח"ב פ"א מהל' תרומות הי"ז  
בבה"ל ד"ה וטובל. וע"ע בס' דברי מנחם  
ח"ד סי' ל"ו אות ט' (ד"ה ועי"ל), ובקובץ  
תשובות להגריש"א זצ"ל ח"א סי' ס"ז,  
ובשו"ת אז נדברו ח"י סי' כ"ו, ובחזון  
עובדיה חנוכה עמ' ל"ז].

### מכתב בענין הנ"ל

מידיד נפשי הגאון הגדול

רבי יוסף ליברמן שליט"א

בעל משנת יוסף

בס"ד י"ט טבת תשמ"ט

שוכט"ס למעכ"ת ידינ"פ היקר הגדול

בנו"נ מפורסם לשו"ת כש"ת הגר"ש

דבליצקי שליט"א

אחדשת"ה באה"ר ונאמנה

תשואות חן לכת"ר בעד יקרת מכתבו,  
ובעד צילומי קונטרסיו רבי הכמות  
והאיכות בעניני חנוכה וכן בעד ספרו  
"ארבעה ספרים נפתחים" אשר רבות  
נהניתי בקראי בו בכל הענינים בנו"נ,

ומה יפו דרשותיו הנפלאות, יורדות חדרי  
בטן, בהתעוררות רבה, יישר כוחו וחילו  
לאורייתא, ועוד יאיר לנו באור תורתו  
רבות בשנים.

כפי שהבנתי מדבריו מסכים כת"ר  
למה שכתבתי<sup>6</sup> שהגם שרבינו האריז"ל  
גילה לנו כונה בני"ח למטה מייט ולמעלה  
מג' טפחים, ולא מצאנו כונה בהדלקה  
בחוץ בהדיא, בכל זאת אין לבטל  
להדליק בחוץ דבודאי גם ישנן כונות  
אלא שלא גילו לנו.

ידידו דושת"ה באהבה רבה

יוסף ליברמן

אם יש מקור למהר לתפילת

מעריב מיד אחר שקיעה"ח ע"פ

הקבלה, ובענין הדלק"נ חנוכה

בחוץ בזה"ז באר"י

בס"ד, יום טז אדר תשל"ה

שלו וברכה.

קבלתי גלויתך היקרה בתודה ומה  
ששאלת אודות תפילת ערבית אחר  
שקיעה"ח הנה בכתבים המדויקים  
להאריז"ל שהם העץ חיים ושמונה  
שערים מבוא שערים ועולת תמיד שרק  
עליהם יש לסמוך עכ"פ בהלכה למעשה,

<sup>6</sup> א"ה, נדפס במשנת יוסף ביאורי סוגיות

אוי"ח ח"ב ס"ס ל"ג. ולהלן בסימן.....

<sup>7</sup> נדפס במשנת יוסף שם סק"ו (ד"ה ולכן).